DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas lietuvių kalba	Dalyko (modulio) pavadinimas anglų kalba	Kodas
ASMENYBĖ IR JOS TAPSMAS	**PERSONALITY DEVELOPMENT**	

Anotacija
Šis dalykas nagrinėja asmenybės sampratą psichologijoje, aptariant skirtingų teorinių paradigmų prielaidas, žmogaus elgesio aiškinimo būdus ir jų ribas. Ypatingas dėmesys skiriamas žmogaus vidiniam gyvenimui, motyvacijai, konfliktams ir raidos procesams, taip pat subjekto santykiui su socialine bei kultūrine aplinka.

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: Doc. dr. Greta Kaluževičiūtė **Kitas (-i):** dr. Giedrė Ambrulaitienė, dr. Karolina Petraškaitė, dr. Monika Kvedaraitė, dr. Austėja Agnietė Čepulienė	Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas Universiteto g. 9/1, Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Bendrųjų universitetinių studijų

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė/nuotolinė	Pavasario ir rudens semestrai	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: anglų kalbos mokėjimas B2 lygmeniu	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):** nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	48	82

Dalyko (modulio) tikslas		
Dalyko tikslas – ugdyti studentų gebėjimą analizuoti ir kritiškai vertinti su asmenybės psichologijos tema susijusius mokslinius teiginius ir tyrimų duomenis bei, remiantis dalyko metu aptariamomis teorijomis, suprasti ir kritiškai analizuoti įvairius asmenybės elgesio ir raidos ypatumus.		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	**Studijų metodai**	**Vertinimo metodai**
- Žinos ir gebės paaiškinti pagrindines asmenybės sampratas psichologijoje, analizuoti asmenybės formavimosi, funkcionavimo ir psichikos organizacijos principus, vertinti motyvacijos, vidinių konfliktų ir psichopatologijos vaidmenį žmogaus elgesyje, taip pat kritiškai įvertinti asmenybės pažinimo būdus ir jų ribas.	Pranešimo pasirinkta tema ruošimas ir pristatymas; paskaitos, užduočių sprendimas ir atvejo analizės seminarų metu ir savarankiškai.	Egzaminas (atsakymai į atvirus ir uždarus klausimus raštu); pristatymas žodžiu
- Gebės analizuoti asmenybės formavimosi ir psichikos funkcionavimo principus, aiškinti žmogaus elgesį kompleksiškai, atsižvelgiant į motyvacijos, vidinių konfliktų ir santykio su aplinka dinamiką.	Pranešimo pasirinkta tema ruošimas ir pristatymas; studentų daromų pranešimų aptarimas; užduočių sprendimas, atvejo analizės seminarų metu ir	Egzaminas (atsakymai į atvirus ir uždarus klausimus raštu); pristatymas žodžiu

- Gebės taikyti asmenybės psichologijos žinias sprendžiant praktines problemas.	savarankiškai; perskaitytos medžiagos aptarimas.	

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	**Visas kontaktinis darbas**	**Savarankiškas darbas**	**Užduotys**
1. Asmenybės sampratos psichologijoje: teorinės prielaidos ir aiškinimo ribos. Psichologijos kaip mokslo prielaidos ir žmogaus samprata skirtingose teorinėse paradigmose. Asmenybės–situacijos problema. Skirtingų asmenybės teorijų (psichodinaminės, bihevioristinės, kognityvinės, humanistinės, biologinės, evoliucinės, tarpkultūrinės) požiūris į žmogaus elgesį ir asmenybę.	**2**		**2**				**4**	**4**	Savarankiškos literatūros studijos (2 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. 365–396).
2. Asmenybės pažinimo ribos: nuo ankstyvųjų bandymų iki šiuolaikinių perspektyvų. Istoriniai bandymai apibrėžti ir atpažinti asmenybę ir jų prielaidos. Filosofinės asmenybės pažinimo problemos: ar asmenybė yra pastovi, ar kintanti; ar ji gali būti objektyviai pažinta. Asmenybės formavimosi požymiai ir jų interpretacijos. Psichiatrinės ir sociologinės perspektyvos kaip skirtingi žmogaus aiškinimo būdai.	**2**						**2**	**2**	Savarankiškos literatūros studijos (1 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. 4-19); paskaitų medžiaga.
3. Asmenybės struktūra. Įvairių autorių išskiriami asmenybė struktūros dariniai. Psichodinaminės asmenybės teorijos: psichoanalizė (Freud), analitinė psichologija (Jungas), objektiniai ryšiai (Klein). Humanistinės/egzistencinės asmenybės teorijos: holistinė-dinaminė (Maslow), asmeninė teorija (Rogers). Dispozicinės teorijos: bihevioristinė teorija (Skinner), socialinė-kognityvinė teorija (Bandura).	**4**		**2**				**6**	**8**	Savarankiškos literatūros studijos (1 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. 75-86); savarankiškas pranešimo parengimas.
4. Asmenybės raida. Skirtingos asmenybės raidos teorijos ir jų požiūris į žmogaus psichologinį augimą. Raidos etapai ir raidos uždaviniai, tapatumo formavimasis bei psichologinių iššūkių įveika skirtingais gyvenimo laikotarpiais. Prieraišumo, tarpasmeninių santykių ir socialinio konteksto reikšmė asmenybės raidai.	**4**		**2**				**6**	**6**	Savarankiškos literatūros studijos (šaltinis 6 privalomos literatūros sąraše, p. 517–542); savarankiškas pranešimo parengimas.

5. Motyvacija ir jos prieštaros. Pagrindinės motyvacijos teorijos psichologijoje. Vidinės ir išorinės motyvacijos sampratos bei jų sąsajos su žmogaus elgesiu ir psichologiniu funkcionavimu. Savideterminacijos teorija: autonomijos, kompetencijos ir ryšio poreikių vaidmuo motyvacijoje.	**4**		**2**				**6**	**5**	Savarankiškos literatūros studijos (7 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. 54–67); savarankiškas pranešimo parengimas.
6. Asmenybė ir kultūra. Asmenybės ir kultūros santykio sampratos šiuolaikinėje psichologijoje. Kultūrinių vertybių, normų ir socialinių praktikų vaidmuo formuojant savęs sampratą, tapatumą ir elgesį. Individualistiniai ir kolektyvistiniai kultūros modeliai. Kultūrinio konteksto reikšmė asmenybės vertinimui ir psichologinių reiškinių interpretavimui.	**4**		**2**				**6**	**6**	Savarankiškos literatūros studijos (šaltinis 5 privalomos literatūros sąraše, p. 907–924); savarankiškas pranešimo parengimas.
7. Psichopatologija: psichikos sutrikimų samprata ir aiškinimas. Psichopatologijos sąvoka, jos raida ir kontroversijos. Skirtingų teorinių perspektyvų požiūriai į psichikos sutrikimų kilmę, raidą ir palaikymą. Biologinių, psichologinių ir socialinių veiksnių sąveika aiškinant psichopatologiją. Skirtingos psichopatologijos formos kaip įvairūs žmogaus funkcionavimo, prisitaikymo ir sunkumų patyrimo būdai.	**4**		**2**				**6**	**5**	Savarankiškos literatūros studijos (4 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. xix-xx; 3-19); savarankiškas pranešimo parengimas.
8. Asmenybės bruožų teorijos. Asmenybė kaip santykinai stabilių bruožų visuma. Pagrindinės bruožų teorijų prielaidos ir raida. Asmenybės bruožų struktūra, matavimas ir vertinimas. Penkių faktorių modelis ir kitos šiuolaikinės bruožų teorijos. Bruožų stabilumo ir kintamumo klausimai gyvenimo eigoje. Asmenybės bruožų reikšmė elgesiui, tarpasmeniniams santykiams ir psichologiniam funkcionavimui.	**4**		**2**				**6**	**6**	Savarankiškos literatūros studijos (1 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. 214–229); savarankiškas pranešimo parengimas.
9. Asmenybės pažinimo ribos: metodai ir jų prielaidos. Skirtingi asmenybės pažinimo būdai: psichoterapiniai (laisvos asociacijos, sapnų analizė, interpretacija), klausimynais grįsti, stebėjimo ir eksperimentiniai metodai. Asmenybės tyrimo metodų prielaidos: ką reiškia „pažinti“ žmogų skirtingose teorinėse paradigmose. Asmenybės vertinimo galimybės bei ribos, patikimumo ir validumo klausimai.	**4**		**2**				**6**	**4**	Savarankiškos literatūros studijos (8 šaltinis privalomos literatūros sąraše, p. 1–20); savarankiškas pranešimo parengimas.
10. Pranešimo rengimas								**18**	
12. Pasirengimas egzaminui								**16**	
Iš viso	**32**		**16**				**48**	**82**	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Egzaminas	60%	Egzaminų laikymo laikotarpiu	Atsakymai į klausimus (atvirus ir uždarus) raštu. Numatoma pateikti 10 klausimų. Egzamino raštu vertinimo skalė: ● **(95-100): 10** pademonstruotos puikios žinios ir įgūdžiai; ● **(85-94): 9** pademonstruotos geros žinios ir ● įgūdžiai; ● **(75-84): 8** pademonstruotos žinios ir įgūdžiai yra aukščiau vidutiniškų; ● **(65-74): 7** pademonstruotos žinios ir įgūdžiai, turi trūkumų; ● **(55-64): 6** pademonstruotos žinios ir įgūdžiai, turi didelių trūkumų; ● **(45-54): 5** atsakymai į pateiktus klausimus yra neišsamūs, neįsigilinama į klausimo esmę, atsakyti ne visi klausimai parodo esmines studento žinių spragas; ● **(44-0): 4** (ir mažiau) nėra atsakyta į pateiktus klausimus arba atsakymai yra klaidingi ir akivaizdžiai parodantys menką kurso žinių įsisavinimą.
Pranešimo įvertinimas	40%	Viso semestro metu	Studentai pasirenka vieną temą iš pateikto sąrašo ir rengia pranešimą grupėse. Pranešimo trukmė – 20 minučių, po kurių vyksta 10 minučių diskusija su dėstytoja/-u ir kitais studentais. Pranešimai rengiami 2–3 studentų grupėse. Pristatymo forma laisva – galima naudoti skaidres, vaizdo įrašus, nuotraukas ar asmenybės testų demonstracijas. Privaloma remtis ne mažiau kaip dviem moksliniais šaltiniais (moksliniais straipsniais ir (arba) akademinėmis knygomis). Bus atsiskaitoma kiekvieno seminaro metu (po keletą studentų).

Svarbi informacija dėl atsiskaitomųjų darbų:

Neatsiskaičius pranešimo, neprileidžiama prie egzamino. Praleidus daugiau kaip pusę dalyko seminarų, studentai nebus prileidžiami prie egzamino.

Dirbtinio intelekto (DI) įrankių naudojimas. Rengiant pranešimą ir laikant egzaminą tikimasi studentų savarankiško darbo. Dirbtinio intelekto įrankių (pvz., ChatGPT, Claude, Gemini ar kitų generatyvinio DI sistemų) naudojimas atsiskaitymų turiniui generuoti, atsakymams rengti ar kitaip pakeisti savarankišką studento darbą nėra leidžiamas. Studentai atsako už pateikto darbo autorystę ir akademinį sąžiningumą. Kilus pagrįstų abejonių dėl atsiskaitymo autorystės ar galimo DI įrankių naudojimo, kiekvienas atvejis vertinamas individualiai, atsižvelgiant į visas aplinkybes ir vadovaujantis universitete galiojančiais akademinės etikos bei sąžiningumo principais.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla	Prieiga internete ar VU bibliotekoje
Privalomoji literatūra					
1. Pervin, L.A., Cervone, D.	2010	*Personality: Theory and research, 11-th ed.*		New York: John Wiley and Sons	VU biblioteka
2. McAdams, D. P.	1995	*What do we know when we know a person?*	Journal of Personality, 63(3)		VU biblioteka

3. Funder, D. C.	2012	*Accurate personality judgment*	Current Directions in Psychological Science, 21(3)		VU biblioteka
4. E. M. Coles	2025	*Clinical Psychopathology: An Introduction*		Taylor & Francis: Taylor & Francis Group.	VU biblioteka
5. Triandis, H. C.	2001	*Individualism-Collectivism and Personality*	Journal of Personality, 69(6)		VU biblioteka
6. McAdams, D. P., & Olson, B. D.	2010	*Personality Development: Continuity and Change Over the Life Course*	Annual Review of Psychology, 61		VU biblioteka
7. Ryan, R. M., & Deci, E. L.	2000	*Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions*	Contemporary Educational Psychology, 25(1)		VU biblioteka
8. Stephen E. Finn	2007	*In Our Clients' Shoes: Theory and Techniques of Therapeutic Assessment*		New York: Routledge	VU biblioteka